

I Polski Kongres Prawa Konkurencji

Czyny nieuczciwej konkurencji jako podstawa dochodzenia roszczeń w postępowaniach grupowych

---

Paweł Podrecki

I Polski Kongres Prawa Konkurencji

Czyny nieuczciwej konkurencji jako podstawa dochodzenia roszczeń w postępowaniach grupowych

---

Paweł Podrecki

Draft Paper.
Please do not quote

Paweł Podrecki

**Czyny nieuczciwej konkurencji
jako podstawa dochodzenia roszczeń w postępowaniach grupowych**

Spis treści:

- I. Ochrona na podstawie czynów nieuczciwej konkurencji - ogólna charakterystyka w systemie prawa konkurencji
- II. Sprawy o dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym - zagadnienia wybrane w związku z czynami nieuczciwej konkurencji

I. Ochrona na podstawie czynów nieuczciwej konkurencji

Czyny nieuczciwej konkurencji opisane w ustawie w sposób generalny w klauzuli zawartej w art.3 ust.1 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (dalej; „uznk”) oraz w sposób szczegółowy w przepisach art.5 – art.17 uznk są przykładem ukształtowania ochrony deliktowej, która wywodzi się z konstrukcji czynu niedozwolonego. Odpowiednie przepisy uznk przewidujące ochronę dla oznaczeń lub wyrobów, które są nieuczciwie wykorzystywane lub naśladowane mogą stwarzać podobnie skuteczne środki ochrony, jak ochrona oparta na prawach własności intelektualnej (por.art.5 i 10 oraz art.13 uznk). Szczególnie wyraźnie widać to na przykładzie ochrony oznaczeń geograficznych chronionych w uznk i pwp (por.art. 8 i 9 uznk). Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji jest również podstawą jej komplementarnego zastosowania zwłaszcza, gdy przepisy prawa własności przemysłowej nie przewidują regulacji dla tych dóbr niematerialnych, które nie spełniają ustawowych przesłanek ochrony. Dotyczy to w szczególności: nieopatentowanych wynalazków, niezarejestrowanych znaków towarowych, niechronionych wzorów i know-how czyli tajemnicy przedsiębiorstwa (por.art.11 uznk). Odrębną naturę mają natomiast przepisy uznk, które mają za zadanie chronić pozycję przedsiębiorcy przed utrudnianiem dostępu na rynku. (art.15 uznk), nieuczciwą sprzedażą (art.17 uznk) a także regulacja w art.16 uznk wyznaczająca granice uczciwej reklamy.

Warto podkreślić na wstępie, że stosowanie prywatnoprawnych regulacji opartych na ocenie efektywnie działającej konkurencji w celu ochrony interesów gospodarczych

---

* Dr hab. WPiA UJ.

przedsiębiorców może być również realizowane obok regulacji publicznoprawnych wynikających z prawa ochrony konkurencji, a także ochrony praw konsumenta. Roszczenia, które są wymienione w art.18 uznk pozwalają wstrzymać niedozwolone zachowania sprawców czynów nieuczciwej konkurencji (roszczenia negatoryjne - zakazowe i o usunięcie skutków), a także prowadzić do kompensacji w związku z skutkami naruszeń (roszczenia o naprawienie szkody i zwrot bezpodstawnie uzyskanych korzyści). Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji zawiera również szczególne roszczenia zmierzające do przywrócenia stanu sprzed naruszenia za pomocą roszczeń publikacyjnych (roszczenie o złożenie odpowiedniego oświadczenia), a także środki zawierające element represji (roszczenie o zapłatę nawiązki).

Należy również przypomnieć, że przepisy prawa nieuczciwej konkurencji nie są podstawą do stanowienia praw podmiotowych o charakterze wyłącznym i bezwzględny. Przesłanki i treść praw własności intelektualnej mogą być określone tylko w drodze ustawowej, a sposób uzyskania ochrony zgodnie z uznk nie jest drogą do obejścia zamkniętego katalogu tych praw wynikającego z zasady *numerus clausus*. Źródło ochrony jakie wynika z uznk ma całkowicie różną naturę prawną niż prawa własności intelektualnej. Z tego powodu można próbować wyznaczać wewnętrzne granice ochrony w uznk przed zachowaniami w zależności od stopnia ich nieuczciwości.

Prywatnoprawna droga ochrony interesów przedsiębiorców w uznk wyróżnia także ten model od rozwiązań publicznoprawnego prawa konkurencji, gdzie główną rolę odgrywa organ, którym jest Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Ustalenie odpowiedzialności cywilnoprawnej w konsekwencji naruszenia prawa ochrony konkurencji jest możliwe zgodnie z regułami *private enforcement*. O ile jednak odpowiedzialność cywilnoprawna uczestnika rynku w związku z naruszeniem zasad publicznoprawnego prawa konkurencji wiąże się z prejudycjalnym rozstrzygnięciem w zakresie ustalenia niedozwolonej praktyki ograniczającej konkurencję, to mechanizm odpowiedzialności w związku z popełnieniem czynu nieuczciwej konkurencji umożliwia określenie konsekwencji deliktu w płaszczyźnie relacji pomiędzy przedsiębiorcami lub ich klientelą. Ocena sposobu nieuczciwego postępowania przedsiębiorcy w uznk, w odróżnieniu od przesłanek wymaganych w prawie ochrony konkurencji rozszerza skalę oceny o zachowania, które nie naruszają interesu publicznego, ani też nie wymagają zajmowania kwalifikowanej pozycji rynkowej.

Naruszenia przepisów uznk są zawsze związane z udowodnieniem nieuczciwości zachowania, które może mieć postać szczegółowo scharakteryzowaną w jednym z tzw.

nazwanych czynów nieuczciwej konkurencji lub opierać się na zastosowaniu klauzuli generalnej i wykładni pojęcia sprzeczności z prawem lub dobrymi obyczajami. Korzystanie z norm uznk może więc w danych okolicznościach wyrażać specyfikę naruszenia poprzez szczegółowy opis nieuczciwego zachowania, które są przesłankami deliktu. Naruszenie praw własności intelektualnej jest zdarzeniem polegającym na wkroczeniu w przysługującą wyłączność. Oznacza to, że w prawie własności intelektualnej nie ma szczegółowych kryteriów pozwalających na przeprowadzenie oceny w stosunku do samego zachowania. Jeżeli sytuacja faktyczna będzie charakteryzowała się koniecznością analizy przesłanek nagannego zachowania, którego skutkiem jest naruszenie cudzego dobra lub chronionego interesu, wówczas nie można wykluczyć, że to przepisy uznk będą lepiej realizowały funkcję ochronną. Przykładem może być pasożytnictwo intelektualne lub ekonomiczne, które może przesądzać o naganności postępowania konkurenta. Jego skutki mogą nie wywoływać konfuzji u odbiorców, ale sprowadzać się do nieuczciwego osłabiania pozycji rynkowej. Aby uniknąć niebezpieczeństwa, że uznk może służyć do nadużywania posiadanej siły rynkowej lub tworzyć bezwzględną ochronę klienteli takiego przedsiębiorstwa, stosowanie ustawy powinno uwzględniać więc generalne zasady odpowiedzialności cywilnoprawnej, w szczególności reguły odpowiedzialności odszkodowawczej opartej na kompensacji.

Na podstawie przepisów uznk przedsiębiorcy, którzy są faktycznymi dysponentami dóbr niematerialnych (np. pomysłów, projektów) mogą uzyskać dodatkową ochrony ich wkładu finansowego, który musieli ponieść w celu stworzenia tych dóbr lub w związku z uzyskaniem i utrzymywaniem swojej pozycji rynkowej. Zakazy wywodzone z uznk są więc pochodną ochrony uzasadnionych interesów gospodarczych. Ten kierunek rozumienia i stosowania prawa nieuczciwej konkurencji dotyczy oceny równowagi jaka powinna istnieć pomiędzy rozumieniem zakresu prawa wyłącznego a wolnością i uczciwością konkurencji. W ramach ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji można więc prowadzić analizę, czy interesy przedsiębiorcy, ze względu na jego słuszne nakłady nie powinny być szczególnie chronione, jeśli konkretne osiągnięcia będące wynikiem tych wysiłków mogą zapewnić mu utrzymanie pozycji, a równocześnie nie doprowadzi to do negatywnych skutków rynkowych. W tych granicach wyważenie interesów, które zasługują na ochronę polega na ustaleniu, czy zakres wyłączności dla przedsiębiorcy wywiedziony z nieuczciwego zachowania jego konkurenta nie stwarza w sposób nieuzasadniony dla niego silniejszej pozycji rynkowej, która przypomina konstrukcję nadużycia prawa podmiotowego. Ochrona oparta na czynie nieuczciwej konkurencji nie powinna prowadzić do niekorzystnych konsekwencji rynkowych poprzez nietrafne uregulowanie stosunków prawnych, ale zwrócić uwagę należy, że elastyczna

konstrukcja klauzuli generalnej nie może prowadzić do dowolności w zarzucaniu nieuczciwych zachowań. Jest to szczególnie wyraźne na pograniczu nieuczciwej konkurencji i prawa ochrony konkurencji, gdzie istnienie samego mechanizmu rywalizacji rynkowej oraz dozwolonych postaci działania, które wynikają z poszukiwania efektywnej konkurencji mogą skłaniać do przesuwania granicy definicji naruszeń w stronę czynów nieuczciwej konkurencji.

Określając stosunek praw własności intelektualnej do przepisów zwalczania nieuczciwej konkurencji należy natomiast odejść od prób określenia wzajemnego stosunku całych ustaw. Przepisy pwp lub prawa autorskiego nie mogą być uznawane za *lex specialis* w stosunku do uznk rozumianej jako *lex generalis*. Takie podejście byłoby możliwe wówczas, gdy uznk wyrażała ogólne zasady ochrony praw własności intelektualnej. Uznk nie zawiera jednak norm określających treść i zasady ochrony praw własności intelektualnej. Jeżeli z uznk można wywieść ochronę przedmiotów praw, takich jak znak towarowy lub wzór, to natura takiej ochrony wywodzi się z prawnie relewantnej oceny nieuczciwych zachowań w stosunku do tych przedmiotów, a nie z treści związanych z nimi praw. Przepisy uznk oparte na konstrukcji czynu niedozwolonego nie mogą natomiast ze swojej natury określać nic więcej poza elementami wpływającymi na zakres ochrony przed nieuczciwym zachowaniem. Istota rozstrzygnięcia zbiegu norm nie polega jednak na ocenie stopnia złożoności i zupełności regulacji prawnej w odniesieniu do przedmiotu ochrony. W konkretnej sytuacji może bowiem okazać się, że przesłanki ochrony oparte na uznk będą w sposób bardziej precyzyjny do okoliczności faktycznych oddawały możliwość rozstrzygnięcia.

W płaszczyźnie uregulowań praw własności intelektualnej, które zawierają postanowienia dotyczące treści prawa (zarówno pozytywnej, jak i negatywnej) oraz szczegółowo wyrażone przesłanki ochrony, okazuje się jednak, że w wielu sprawach, przeważa decyzja o zastosowaniu norm prawa własności intelektualnej zamiast przepisów prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji. Podobnie można sądzić w przypadku prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji i prawa ochrony konkurencji, gdzie ustalenie naruszenia zakazów praktyk ograniczających konkurencję może okazać się rozwiązaniem stabilniejszym, np. przez wykorzystanie prawomocnego rozstrzygnięcia. Traktowanie praw wyłącznych lub ochrony publicznoprawnej oraz zasad opartych na podstawie uznk, jako pozostających ze sobą w kolizji podstaw rozstrzygnięcia jest jednak niewątpliwie pewnym uproszczeniem. Dostrzegając możliwość wykorzystania przepisów prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji można bowiem preferować rozwiązania, które będą bardziej efektywnie chronić interesy przedsiębiorców na rynku. Jedną z takich instytucji jest powództwo grupowe, które może być oparte na materialnoprawnych przesłankach ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Biorąc pod uwagę nakreślone powyżej poglądy dotyczące sposobu wykorzystywania konstrukcji czynu nieuczciwej konkurencji, omawiając stosunkową jeszcze nową instytucję powództwa grupowego warto wskazać na wybrane zagadanie dotyczące samej dopuszczalności takich powództw w kontekście uznk.

II. Charakterystyka spraw o dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym

Głównym celem postępowania grupowego jest kumulacja roszczeń wielu osób, które poniosły podobną szkodę w wyniku jednego zdarzenia. W postępowaniu grupowym mogą być dochodzone roszczenia jednego rodzaju oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Nie powinno ulegać wątpliwości, że generalne założenia ustawy stwarzają możliwość wykorzystywania jako podstawy materialnoprawnej roszczeń w oparciu o przepisy ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Konstrukcja czynu nieuczciwej konkurencji nawiązuje ściśle do odpowiedzialności deliktowej, o której mowa w art.1 ustawy, a zatem istnieją w uznk podstawy do dochodzenia odpowiedzialności odszkodowawczej na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym.¹ Należy równocześnie podkreślić, że w ramach pozwów grupowych w przypadku naruszenia interesów większej liczby osób obok ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji wykorzystane mogą być przepisy prawa ochrony konkurencji i konsumentów, jak również dochodzenie roszczeń z tytułu nieuczciwych praktyk rynkowych.² Istnieje zatem wybór pomiędzy kilkoma podstawami materialnymi, wywodzącymi się z systemu prawa konkurencji.

Przedstawiając zasady dochodzenia roszczeń w postępowaniach grupowych istotne jest wyróżnienie i analizowanie dwóch zasadniczych etapów postępowania. Pierwszą fazą dotyczy okoliczności pozwalających wstępnie ustalić, czy sprawa powinna być rozpoznawana w postępowaniu grupowym. Będzie ona poniżej przedmiotem analizy wybranych zagadnień w ramach tej części postępowania. Drugi etap jest natomiast związany z zgromadzonym materiałem odnoszącym się do meritum sprawy, a ściślej z ustaleniem, czy są spełnione przesłanki deliktu i czy zgłaszane roszczenia mogą być uwzględnione. W pierwszej fazie, istotny jest w szczególności zarzut wskazujący, iż brak jest tej samej lub takiej samej

---

¹ Por. Ustawa z 17.12.2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. Nr 7, poz.44).

² Por. Wyrok ETS z 20.9.2001 r. w sprawie *Courage Ltd* oraz inne, (Zb.Orz.2001, s.I-6297) oraz wyrok ETS w sprawach połączonych od C-295/04 do C-298/04 *Vinzenzo Manfredi* przeciwko *Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA*, *Antonio Cannito* przeciwko *Fondiarria Sai SpA* i *Nicolo Tricarico* i *Pasqualina Murgolo* przeciwko *Assitalia SpA*, (Zb.Orz. 2006, s. I-6619)

podstawy faktycznej roszczeń poszczególnych członków grupy. W celu uzasadnienia zarzutu konieczne jest badanie statusu wszystkich wskazanych w pozwie podmiotów występujących po stronie powodowej. W ramach badania kwestii podmiotowych można również w zakresie zarzutów analizować szkodę poszczególnych osób, o ile zgłaszane są roszczenia odszkodowawcze. Wówczas niezależnie od analizy wspólności podstawy faktycznej można dokonać na tym etapie ustalenia, czy wymienione w pozwie podmioty mają, co do zasady podstawę do twierdzenia o doznaniu jakiegokolwiek szkody. Szczególne znaczenie formalnoprawne mogą natomiast mieć okoliczności wpływające na niedopuszczalność postępowania grupowego w sprawach z zakresu nieuczciwej konkurencji. Wpływ na tok postępowania może mieć również formalnoprawna kwestia zobowiązania do złożenia kaucji za zabezpieczenie kosztów procesu.

1. Okoliczności wpływające na niedopuszczalność postępowania grupowego w sprawach z zakresu nieuczciwej konkurencji

W ramach pierwszego etapu postępowania grupowego należy w pierwszej kolejności przeprowadzić badanie okoliczności wpływające na ewentualną niedopuszczalność postępowania. W przypadku spraw, w których czyny nieuczciwej konkurencji mogą opierać się na okolicznościach faktycznych, które wyczerpują równocześnie podstawy dla zastosowania przepisów o ochronie dóbr osobistych należy rozstrzygnąć, czy możliwe jest prowadzenie postępowania grupowego ze względu na wyłączenie z art. 1 ust.2 ustawy. Zagadnienia wymagające w tej fazie analizy dotyczą również badania, czy przesłanki roszczeń oparte są na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej (art.1 ust.1 ustawy).

2. Roszczenia o ochronę dóbr osobistych

Przepisy ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji chronią interesy majątkowe przedsiębiorcy w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. W szczególnych okolicznościach sprawy, nie można jednak wykluczyć kumulatywnej ochrony dóbr osobistych przedsiębiorcy. Nastąpić to może, wówczas gdy używane oznaczenia przez przedsiębiorcę dla wyróżnienia jego przedsiębiorstwa lub towarów zawierają jego np. nazwisko, pseudonim lub wizerunek. Sprzeczne z zasadami uczciwej konkurencji korzystanie z oznaczeń odróżniających, które jest równocześnie bezprawne na podstawie art.23 i 24 k.c. w związku np. z naruszeniem dobrego imienia może uzasadniać roszczenia wywodzone z kodeksowych zasad ochrony dóbr osobistych. Na podstawie art. 43 k.c. ochrona dobrego imienia odnosi się również do osób prawnych.³ W postępowaniu grupowym niedopuszczalne

³ M. Pazdan [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2011, Legalis, art. 43 k.c., Nb. 9; Wyrok SN z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 622/04, Lex 180853.

jest jednak dochodzenie roszczeń o naprawienie szkody mającej wynikać z naruszenia dóbr osobistych. Zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy roszczenia o ochronę dóbr osobistych nie mogą być dochodzone w postępowaniu grupowym. W takim przypadku pozew podlega odrzuceniu na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy. W piśmiennictwie podkreśla się, że wyłączenie ochrony dóbr osobistych w postępowaniu grupowym dotyczy wszystkich rodzajów dóbr osobistych⁴. Oznacza to, że nazwę lub firmę przedsiębiorcy można chronić na zasadach ochrony dóbr osobistych wyłącznie w postępowaniach indywidualnych, ale nie jest to możliwe w postępowaniu grupowym. W konsekwencji wykluczona jest możliwość domagania się np. roszczeń o zapłatę zadośćuczynienia (art. 24 § 1 w zw. z art. 445 i 448 KC). Wyłączenie możliwości dochodzenia roszczeń o ochronę dóbr osobistych w postępowaniu grupowym dotyczy przy tym wszystkich środków ochrony dóbr osobistych, które mogą być wykorzystane w postępowaniu cywilnym, w szczególności roszczeń o zaniechanie naruszenia oraz o usunięcie skutków naruszenia dobra osobistego, roszczenia o naprawienie szkody majątkowej wynikłej wskutek naruszenia dobra osobistego, roszczenie o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia oraz o zapłatę określonej sumy na cel społeczny. Warto jednak zauważyć, że oznaczenia przedsiębiorstwa lub towarów, które są chronione wyłącznie na podstawie art. 5 lub 10 uznk nie będą wyłączone, ponieważ oparte są na konstrukcji czynu niedozwolonego, który jest jedną z podstaw dla roszczeń w postępowaniu grupowym.

3. Przesłanka roszczeń opartych na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej

Przesłanką niedopuszczalności postępowania grupowego jest również brak tożsamości podstawy faktycznej roszczeń. Art. 1 ust. 1 ustawy stanowi jednoznacznie, że w postępowaniu grupowym mogą być dochodzone roszczenia oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. W postępowaniach, których podstawą jest naruszenie przepisów prawa nieuczciwej konkurencji będzie w praktyce badanie podstaw przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu czynów nieuczciwej konkurencji.

Art. 18 ust. 4 uznk odsyłając do ogólnych zasad kodeksowy wymaga więc wykazania następujących przesłanek: a) zdarzenia, z którego wywodzona jest odpowiedzialność odszkodowawcza, b) szkody, którą ponieśli członkowie grupy na skutek tego zdarzenia oraz c) związku przyczynowego pomiędzy zdarzeniem a szkodą. Wymienione przesłanki tworzą podstawę faktyczną roszczeń dochodzonych pozewem grupowym, co oznacza, że postępowanie grupowe będzie dopuszczalne jedynie wtedy, gdy okoliczności te będą dla

---

⁴ Por. M. Sieradzka, *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz*, Oficyna 2010, LEX nr 58872, art. 1, pkt 6.

wszystkich członków grupy jednakowe⁵. W odniesieniu do odpowiedzialności odszkodowawczej za czyny nieuczciwej konkurencji warto również wskazać, że: „Odesłanie należy rozumieć jako odesłanie do całości przepisów danego działu, a nie tylko do wybranych przepisów. W rezultacie do odpowiedzialności odszkodowawczej stosuje się [art. 415](#) i nast. KC”.⁶

W sprawie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem nieuczciwej konkurencji, powód musi zatem udowodnić, że wskazane wyżej przesłanki odpowiedzialności zostały spełnione w odniesieniu do wszystkich osób tworzących grupę. Potwierdza to art. 16 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym, w sprawach o roszczenia pieniężne ciężar udowodnienia przynależności członka do grupy, spoczywa na powodzie. Ciężar wykazania przynależności członka do grupy obejmuje wszystkie okoliczności, które warunkują przynależność członka do grupy, w tym udowodnienie tożsamości podstawy faktycznej roszczeń każdego z członków grupy. O ile najmniej wątpliwości w procesie może wynikać z ustalenia samego zdarzenia, z którego wywodzona jest odpowiedzialność odszkodowawcza, to kluczowe znaczenie w sprawach w postępowaniach grupowych może mieć udowodnienie istnienia adekwatnego związku przyczynowego, który obejmuje wszystkich członków grupy oraz wysokość szkody dla każdego z członków grupy. Dopuszczalność postępowania grupowe wymaga bowiem istnienia tożsamości podstawy faktycznej dla każdej z przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej.

Sposób ustalania rozmiarów szkody może eliminować pozew z postępowania grupowego jeśli nie zostaną zgłoszone dowody, z których wynika, że roszczenia członków grupy nie są oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej. Roszczenia z tytułu czynu nieuczciwej konkurencji członków grupy są natomiast oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej jeżeli istnieje wspólny związek przyczynowy pomiędzy szkodą wszystkich członków grupy a zdarzeniem, z którego strona powodowa wywodzi odpowiedzialność odszkodowawczą. Oznacza to konieczność ustalenia, że każdy z członków grupy znajduje się w takiej samej sytuacji faktycznej, która jest wynikiem czynu nieuczciwej konkurencji. Wątpliwości nie powinno budzić, że chodzi o jeden czyn, który jest opisany jako zdarzenie wywołujące szkodę. Art. 361 k.c. stanowi, że związek przyczynowy, jaki implikuje odpowiedzialność sprawcy szkody za swoje działania lub zaniechania musi być związkiem

---

⁵ T. Jaworski, P. Radzimierski, [Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz](#), Warszawa 2010, Legalis, art. 1, Nb. 126.

⁶ R. Skubisz [w:] J. Szwaja (red.) *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz*. CH Beck 2006 Warszawa, komentarz do art. 18, str. 824.

adekwatnym. Sprawca szkody ponosi bowiem odpowiedzialność wyłącznie za normalne następstwa swoich działań i zaniechań.

Dla członków grupy będzie jednak rodziło trudności udowodnienie, czy w tym samym stopniu ich sytuacja faktyczna jest identyczna. Wykazanie tej kwestii powinno nastąpić na wstępnym etapie badania dopuszczalności postępowania grupowego, co wymusza przygotowanie przed rozpoczęciem procesu np. stosownych badań rynkowych. Brak dowodów lub ustalenie, że oddziaływanie skutków czynu nieuczciwej konkurencji np. w zakresie używania wprowadzających w błąd oznaczeń będzie mogło mieć różny wpływ na sytuację rynkową kilku przedsiębiorców będących członkami grupy prowadzić będzie do odrzucenia pozwu. Zauważyć warto jednak, że sytuacja przedsiębiorcy jako osoby doznającej szkody będzie często wynikała z zachowań konsumentów, którzy mogli zostać wprowadzeni w błąd przez pozwanego, co spowodowało w konsekwencji spadek sprzedaży towarów powodów. Decyzje ekonomiczne konsumentów, jeśli będą charakteryzowały się wspólnymi cechami mogą więc prowadzić do ustalenia stanu faktycznego sprawy, który cechuje się faktyczną tożsamością roszczeń. Dla pozwanego z kolei będzie więc istotne, aby wskazywał na różnice w zachowaniach konsumentów, które powodują, że nie wszyscy członkowie grupy mogli chociażby potencjalnie zostać dotknięci skutkami czynu nieuczciwej konkurencji.

4. Pojęcie „wspólnych okoliczności sprawy”

Kolejną elementem, który powinien być rozpoznany w pierwszym etapie wówczas, gdy członkowie grupy dochodzą roszczeń pieniężnych jest ustalenie, czy w sprawie występują wspólne okoliczności. Zgodnie za art.2 ust.1 ustawy warunkiem dopuszczalności postępowania grupowego jest ujednoczenie wysokości tych roszczeń przy uwzględnieniu wspólnych okoliczności sprawy. Warto wskazać, że „wspólne okoliczności sprawy” nie są pojęciem zbieżnym z zwrotem „ta sama lub taka sama podstawa faktyczna”. Można więc twierdzić, że w postępowaniu grupowym, w którym członkowie grupy dochodzą roszczeń pieniężnych, z tego samego lub takiego samego zdarzenia powinny być ujednoczone, co do ich wysokości. Ujednoczenie wysokości roszczeń jest więc dodatkowym wymogiem, który odnosi się do podobieństwa podstawy faktycznej roszczeń. Ustalenia dotyczące wysokości roszczeń wywodzonych z tego samego lub takiego samego zdarzenia należy więc odnosić do wszystkich członków grupy, którzy zostali dotknięci skutkami zdarzenia o podobnych cechach, w szczególności co do rodzaju i rozmiaru szkody.⁷

---

⁷ T. Jaworski, P. Radzimierski, [Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz](#), Warszawa 2010, Legalis, art. 2, Nb. 16.

Od ujednoczenia wysokości roszczeń odróżnić należy jednak ustalanie wysokości szkody oraz dochodzonego odszkodowania, rozumianej jako swoista kwota zryczałtowana. W ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji nie wprowadzono reguł tzw. hipotetycznego odszkodowania z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 48/2004 (tzw. *dyrektywa enforcement*). Oznacza to, że próba ujednoczenia roszczeń w postępowaniu grupowym w ramach odszkodowania obliczanego w oderwaniu od wysokości szkody i adekwatnego związku przyczynowego jest sprzeczna z ogólnymi zasadami odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu czynów niedozwolonych. W tym zakresie ustalanie szkody i jej wysokości, zastosowanie znajdują ogólne zasady sformułowane w art. 361-363 k.c. Zgodnie z tymi zasadami, przesłanką odpowiedzialności jest szkoda. Chodzi przy tym o szkodę rzeczywiście poniesioną, która ma odniesienie do faktycznej straty lub utraconych korzyści w majątku poszkodowanego. Przypominając zasady ogólne można wskazać również na art. 361 § 2 k.c. Zgodnie z tym przepisem naprawienie szkody obejmuje, w granicach normalnego związku przyczynowego straty, które poszkodowany poniósł oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Powstanie szkody i wykazanie jej wysokości musi zostać należycie udowodnione, a ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na poszkodowanym (art. 6 k.c.)⁸. Materialnoprawne zasady ustalania wysokości szkody i odszkodowania należy więc traktować odrębnie od obowiązku ujednoczenia wysokości roszczeń pieniężnych dochodzonych w postępowaniu grupowym (por. art. 2 ust 1 ustawy). Ujednoczenie wysokości roszczeń jest wymogiem procesowym, który nie ma wpływu na materialne podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej.

5. Wniosek o zobowiązanie do złożenia kaucji za zabezpieczenie kosztów procesu

Instytucją związaną z pierwszym etapem postępowania, ale zmierzającą równocześnie do wyważenia interesów obu stron postępowania i rozłożenia ryzyka przegrania procesu jest możliwość domagania się ewentualnej kaucji na zabezpieczenie kosztów postępowania. Wyznaczenie kaucji na wysokim poziomie, może w istocie utrudnić powodowi prowadzenie postępowania, a w braku jej wpłaty doprowadzić do zakończenia postępowania. W przypadku spraw z zakresu nieuczciwej konkurencji, gdzie legitymację zarówno bierną, jak i czynną mają wyłącznie przedsiębiorcy należy przyjąć, że powinni oni liczyć się z ustaleniem kaucji na ogólnych zasadach tzn. zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy, który stanowi, że sąd może zobowiązać powoda do złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu.

---

⁸ Z. Banaszczyk [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2011, Legalis, art. 361, Nb. 61.

W literaturze wskazuje się, że obowiązek złożenia kaucji służy zapewnieniu równowagi procesowej stron i zapobiega nadużywaniu instytucji dochodzenia roszczeń w postępowaniu grupowym.⁹ Jest to szczególnie ważne w sprawach opartych na ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji ponieważ wnoszone powództwo może nie tylko nie mieć dostatecznych podstaw, ale już sam fakt istnienia sporu w postępowaniu grupowym może wpływać negatywnie na postrzeganie i ocenę kondycji ekonomicznej na rynku pozwanego, którym jest przedsiębiorca. Kaucja na zabezpieczenie kosztów procesu nie jest jednak wprost środkiem zmierzającym do usunięcia zagrożenia przed wytaczanie oczywiście niezadanych powództw. Takie zadanie pełni art.22 ust.1 uznk, który stanowi, że: *„W razie wniesienia oczywiście bezzasadnego powództwa z tytułu nieuczciwej konkurencji, sąd, na wniosek pozwanego, może nakazać powodowi złożenie jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie”*. *Pozwany, u którego na skutek wniesienia powództwa, o którym mowa w ust. 1, powstała szkoda, może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych”*.

Kaucja na zabezpieczenie kosztów procesu powinna w uzasadnieniu wniosku obejmować wyjaśnienie podstaw wysokości poszczególnych kosztów oraz konieczność ich poniesienia w celu obrony swoich praw przez stronę pozwaną. Należy również odrębnie uzasadnić powody, dla których koszty procesu powinny zostać zabezpieczone kaucją. Ze względu na brak zdefiniowania na gruncie ustawy pojęcia kosztów procesu, należy w tym zakresie odwołać się do definicji określonej w art. 98 k.p.c. W związku z tym koszty procesu w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy będą obejmować koszty niezbędne do celowego dochodzenia swoich praw i celowej obrony. W przypadku reprezentowania strony przez profesjonalnego pełnomocnika, koszty procesu obejmują między innymi koszty sądowe, wynagrodzenie pełnomocnika oraz poniesione przez niego wydatki. Uwzględnienie wysokości kaucji w ramach kosztów postępowania, które ma zabezpieczyć kaucja jest uzasadnione ze względu na stopień złożoności i skalę postępowania grupowego w sprawach z zakresu nieuczciwej konkurencji. Korespondują z tym stwierdzeniem założenia zawarte w uzasadnieniu projektu Ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym¹⁰, gdzie podkreśla się, że *„powództwo grupowe jest silnym elementem nacisku na pozwanego”* – *„w związku z jego wytoczeniem pozwany musi zarezerwować niekiedy znaczne sumy dla zapewnienia sobie możliwości obrony swoich praw”*. W toku procesu może więc okazać, że rzeczywista wysokość kosztów

---

⁹ T. Jaworski w T. Jaworski, P. Radzimierski, *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz*, wyd. I, C.H. Beck 2010, kom. art. 8 nb 7.

¹⁰ Druk Sejmowy nr 1829 z dnia 25 marca 2009 r., s.6 (dostępny na <http://orka.sejm.gov.pl/>).

procesu będzie przewyższać jej szacowaną wysokość ze względu na skomplikowany charakter postępowania grupowego. Z wskazanych powodów może istnieć konieczność uwzględnienia dodatkowych wydatków, jakie ponosi strona pozwana w celu obrony swoich praw.¹¹

6. Podsumowanie

Wykorzystanie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w ramach dochodzenia roszczeń w postępowaniach grupowych przynosi niewątpliwie korzyści polegające na podniesienie poziomu przestrzegania prawa konkurencji przez przedsiębiorców. Ułatwienie dostępu do sądu, w szczególności małym i średnim przedsiębiorcom może wiązać się z obniżeniem kosztów postępowań, ułatwieniami dowodowymi, przyspieszeniem postępowania, a nawet pełnić funkcję odstraszania od naruszania przepisów prawa. Istnieją równocześnie również ryzyka polegające na dochodzeni nieistniejących lub nieudowodnionych roszczeń, wymuszanie ugód sądowych i budowanie w związku z dochodzonymi roszczeniami tzw. „czarnego PR”.

W tym świetle badanie przesłanek dopuszczalności postępowania grupowego w pierwszym etapie staje się szczególnie ważne. Dotyczy to w szczególności powództw opartych na przepisach prawa zwalczania nieuczciwej konkurencji, w których ocena przesłanek materialnoprawnych może wpływać na sposoby ustalania skutków naruszenia. W ramach dostępnych rozwiązań - na przykładzie obliczania wysokości szkody – stosować należy główne zasady kodeksowe - zasadę pełnego odszkodowania oraz zakaz wzbogacania się poszkodowanego. Nie można również wykluczyć, że w okolicznościach konkretnej sprawy dojdzie do szacowanie wysokości szkody (por.art.322 k.p.c.). Bardzo ostrożnie traktować należy natomiast *de lege lata* propozycje zasad obliczania szkody na zasadzie odszkodowań ryczałtowych.

---

¹¹ T. Jaworski w T. Jaworski, P. Radzimierski, *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz*, wyd. I, C.H. Beck 2010, art. 8 pkt 24.